

CZU: 343.37(478)

**OBȚINEREA FRAUDULOASĂ A MIJLOACELOR DIN FONDURILE EXTERNE,
PRECUM ȘI DELAPIDAREA ACESTOR MIJLOACE ÎN ATENȚIA
LEGII PENALE A REPUBLICII MOLDOVA**

*Vitalie STATI, Ruslan POPOV**

Universitatea de Stat din Moldova

**Universitatea de Studii Europene din Moldova,
Procuratura sectorului Ciocana, mun. Chișinău*

Obiectul investigației de față îl constituie elementele constitutive și circumstanțele agravante ale infracțiunilor specificate la art.332¹ și 332² CP RM. În rezultatul analizei efectuate se ajunge la concluzia că obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM are un caracter complex. Se arată că mijloacele din fondurile externe, obținute fraudulos, nu au calitatea de obiect material, ci calitatea de bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM. Se stabilește structura și conținutul laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM. Se relevă că scopul acestor infracțiuni cunoaște următoarele forme alternative: 1) scopul primirii aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe (în prezența modalității normative de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete); 2) scopul obținerii de mijloace din fondurile externe (în prezența modalității normative de omisiune de a furniza datele cerute potrivit legii). Se argumentează că subiectul infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM trebuie să aibă calitatea specială de beneficiar final (secundar) al mijloacelor din fondurile externe. De asemenea, se ajunge la concluzia că obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM are un caracter multiplu. Sunt analizate condițiile pe care trebuie să le îndeplinească obiectul material al infracțiunilor specificate la art.332² CP RM. Sunt stabilite structura și conținutul laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM. Se demonstrează că scopul acestor infracțiuni este scopul de însușire (sustragere). Nu în ultimul rând, se argumentează că subiectul infracțiunilor specificate la art.332² CP RM trebuie să aibă calitatea specială de administrator al mijloacelor din fondurile externe.

Cuvinte-cheie: mijloace din fonduri externe, folosire, prezentare, omisiune, obținere, delapidare, beneficiar primar, beneficiar final (secundar).

**OBTAINING FUNDS FROM EXTERNAL LOANS THROUGH FRAUDULENT MEANS AND THE
SCRUTINY OF THE ACT OF EMBEZZLEMENT OF THE FUNDS IN QUESTION BY THE PENAL
LAW OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

The subject of the present investigation is the constituent elements and the aggravating circumstances of the offences specified in art.332¹ and art.332² PC RM. As a result of the performed analysis, we have concluded that the special legal object of the offences referred to at art.332¹ PC RM is of complex character. It is established that it's not the quality of material object, but it's actually the quality of goods acquired through actions set forth in art.332¹ PC RM the one that have obtained the funds from external loans through fraudulent means. It is then underlined the structure and content of the objective side of the offences referred to at art.332¹ PC RM. It is also revealed that the purpose of these offences possesses the following alternative forms: 1) the purpose of receiving the approvals or the necessary guarantees for the funding, funds obtained or guaranteed from external loans (in the presence of the normative proceeding with regard to the use or the issuance of false, inaccurate or incomplete documents, certified copies or any relevant data); 2) the purpose to obtain funds from external loans (in the presence of the normative proceeding with regard to the failure to provide the necessary data required by law). At this point, it is argued that the subject of the offences under art.332¹ PC RM must have the special quality of final (secondary) beneficiary of the funds obtained from external loans. It is also concluded that the special legal object of the offences specified in art.332² PC RM is of multiple character. At this level, there are analyzed the conditions that must be met by the material object of the offences set forth in art.332² PC RM. It is then established the structure and content of the objective side of the offences referred to at art.332² PC RM. It is emphasized that the purpose of these offences is the purpose of misappropriation (theft). Finally, but not least important, it is argued that the subject of the offences under art.332² PC RM must have the special quality of manager of the funds obtained from external loans.

Keywords: funds obtained from external loans, to use, to issue, to omit, to obtain, embezzlement, primary beneficiary, final (secondary) beneficiary.

Introducere

La 26.05.2016, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea privind modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 [1]. Printre altele, prin această lege Codul penal a fost completat cu articolele 332¹ și 332².

Din Nota informativă la proiectul de lege care stă la baza completării Codului penal cu articolele 332¹ și 332² aflăm care sunt raționamentele ce au condiționat operarea acestor amendamente: „Anual din fondurile externe se finanțează numeroase programe/proiecte care îmbunătățesc viața cetățenilor Republicii Moldova. Însă, utilizarea necorespunzătoare a fondurilor acordate îi afectează în mod direct pe cetățeni și prejudiciază întregul proiect european. La etapa actuală, Republica Moldova este beneficiară a peste 2,48 mld euro sub formă de granturi și credite preferențiale care sunt implementați în cadrul a peste 718 proiecte la nivel național... În vederea gestionării corecte și conform destinației a fondurilor externe, sunt necesare măsuri legislative adecvate în scopul prevenirii și combaterii fraudei și a oricăror altor activități ilegale care aduc atingere intereselor financiare ale instituțiilor europene... Prin aprobarea și implementarea proiectului de lege se vor proteja interesele instituțiilor europene, se va asigura buna gestionare a mijloacelor financiare, se vor preveni și combate fraudele financiare și, nu în ultimul rând, se vor consolida politicile europene și cadrul legislativ național privind protecția intereselor financiare ale instituțiilor date” [2].

În aceeași ordine de idei, în Anexa XXXV la Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, se menționează că Republica Moldova se angajează să efectueze, în termenele prevăzute, apropierea treptată a legislației sale de Convenția din 26.07.1995 elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene [3]. Se aplică următoarele dispoziții din Convenția menționată: articolul 1 – „Dispoziții generale, definiții”; alineatul (1) articolul 2 – Republica Moldova adoptă măsurile necesare pentru a se asigura că comportamentul menționat la articolul 1, precum și participarea, instigarea sau tentativa de a avea comportamentul menționat la articolul 1 se pedepsesc cu sancțiuni penale efective, proporționate și disuasive; articolul 3 – „Răspunderea penală a șefilor de întreprinderi” [4].

Conform lit.a) alin.(1) art.1 al Convenției din 26.07.1995, elaborate în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene, constituie fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Comunităților Europene, în materie de cheltuieli¹, orice acțiune sau omisiune intenționată cu privire la: folosirea sau prezentarea unor declarații sau documente false, inexacte sau incomplete care au ca efect perceperea sau reținerea pe nedrept a unor fonduri ce provin din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele gestionate de Comunitățile Europene sau în numele acestora; necomunicarea unei informații prin încălcarea unei obligații specifice, având același efect; deturnarea acestor fonduri în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate inițial, având același efect. Potrivit alin.(2) din același articol, fiecare stat membru al Uniunii Europene ia măsurile necesare și adecvate pentru a transpune în dreptul penal intern dispozițiile alineatului (1), astfel încât comportamentele menționate să fie sancționate ca fapte penale.

Din analiza art.332¹ CP RM rezultă că, în acest articol, sub denumirea marginală de obținere frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe sunt reunite trei variante-tip de infracțiuni² și o variantă agravată de infracțiune.

¹ În corespundere cu litera b) din același alineat, constituie fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Comunităților Europene, în materie de venituri, orice acțiune sau omisiune intenționată cu privire la: folosirea sau prezentarea unor declarații sau documente false, inexacte sau incomplete, care au ca efect diminuarea ilegală a resurselor bugetului general al Comunităților Europene sau ale bugetelor gestionate de Comunitățile Europene sau în numele acestora; necomunicarea unei informații prin încălcarea unei obligații specifice, având același efect; deturnarea unui avantaj obținut în mod legal, având același efect.

O astfel de fraudă nu poate fi incriminată de legea penală autohtonă. Or, Republica Moldova nu virează resurse către bugetul general al Comunităților Europene sau ale bugetelor gestionate de Comunitățile Europene sau în numele acestora. Republica Moldova poate doar să obțină astfel de resurse.

² Accentuăm că la lit.b) alin.(2) și la alin.(3) art.332¹ CP RM sunt consemnate nu circumstanțe agravante ale infracțiunii specificate la alin.(1) art.332¹ CP RM. De fapt, la alin.(1), lit.b) alin.(2) și la alin.(3) art.332¹ CP RM sunt prevăzute infracțiuni de sine stătătoare. Aceste infracțiuni se pot afla între ele în concurs.

Explicația faptului că la alin.(1), lit.b) alin.(2) și la alin.(3) art.332¹ CP RM se stabilește răspunderea pentru trei infracțiuni de sine stătătoare constă în următoarele: nu există o componentă „de bază” de obținere frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe, componentă care: 1) nu ar presupune producerea unor daune de o anumită mărime și 2) pe care s-ar greșa în calitate de circumstanțe agravante proporțiile mari sau deosebit de mari ale acestor daune.

Iată de ce proporțiile mari sau deosebit de mari ale daunelor produse nu pot fi privite ca circumstanțe agravante pentru infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.332¹ CP RM, infracțiune care presupune și ea producerea unor daune de o anumită mărime, care însă nu atinge proporțiile mari. Or, proporțiile mari sau deosebit de mari ale daunelor produse nu pot fi privite ca apendice, ca adaos, ca supliment, ca anexă la componența de infracțiune specificată la alin.(1) 332¹ CP RM, care deja presupune producerea unor daune de o anumită mărime.

În acest fel, prima variantă-tip de infracțiune, specificată la alin.(1) art.332¹ CP RM, constă în folosirea ori prezentarea de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe, precum și omisiunea de a furniza datele cerute potrivit legii pentru obținerea de mijloace din fondurile externe, dacă fapta are ca rezultat obținerea frauduloasă a acestor mijloace financiare.

Cea de-a doua variantă-tip de infracțiune, prevăzută la lit.b) alin.(2) art.332¹ CP RM, se exprimă în folosirea ori prezentarea de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe, precum și omisiunea de a furniza datele cerute potrivit legii pentru obținerea de mijloace din fondurile externe, dacă fapta are ca rezultat obținerea frauduloasă a acestor mijloace financiare, astfel cauzându-se daune în proporții mari.

Varianta agravată de infracțiune, consemnată la lit.a) și c) alin.(2) art. 332¹ CP RM, presupune că infracțiunea specificată la alineatul (1) este săvârșită:

- de două sau mai multe persoane (lit.a));
- cu folosirea situației de serviciu (lit.c)).

În sfârșit, cea de-a treia variantă-tip de infracțiune, specificată la alin.(3) art.332¹ CP RM, constă în folosirea ori prezentarea de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe, precum și omisiunea de a furniza datele cerute potrivit legii pentru obținerea de mijloace din fondurile externe, dacă fapta are ca rezultat obținerea frauduloasă a acestor mijloace financiare, astfel cauzându-se daune în proporții deosebit de mari.

În altă ordine de idei, din analiza art.332² CP RM deducem că, în acest articol, sub denumirea marginală de delapidare a mijloacelor din fondurile externe sunt reunite trei variante-tip de infracțiuni³ și două variante agravate de infracțiuni.

La concret, prima variantă-tip de infracțiune, specificată la alin.(1) art.332² CP RM, se exprimă în delapidarea mijloacelor din fondurile externe.

Prima varianta agravată de infracțiune, consemnată la lit.a) și c) alin.(2) art.332² CP RM, presupune că infracțiunea prevăzută la alineatul (1) este săvârșită:

- de două sau mai multe persoane (lit.a));
- de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional (lit.c)).

Cea de-a doua variantă-tip de infracțiune, specificată la lit.b) alin.(2) art.332² CP RM, constă în delapidarea mijloacelor din fondurile externe, săvârșită în proporții mari.

Cea de-a doua variantă agravată de infracțiune, consemnată la lit.a) și c) alin.(3) art.332² CP RM, presupune că infracțiunile prevăzute la alineatul (1) sau (2) sunt săvârșite:

- de o persoană cu funcție de demnitate publică (lit.a));
- în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale (lit.c)).

În fine, cea de-a treia variantă-tip de infracțiune, specificată la lit.b) alin.(3) art.332² CP RM, se exprimă în delapidarea mijloacelor din fondurile externe, săvârșită în proporții deosebit de mari.

După această notă introductivă, vom efectua analiza de drept penal a infracțiunilor prevăzute la art.332¹ și 332² CP RM.

Rezultate și discuții

1. Vom începe investigația noastră cu analiza de drept penal a infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM.

Cel mai probabil, ca model pentru acest articol a servit art.18¹ al Legii României pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, nr.78 din 08.05.2000 [5]: „(1) Folosirea sau prezentarea cu rea-credință de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete, dacă fapta are ca rezultat obținerea pe nedrept de fonduri din bugetul general al Uniunii Europene sau din bugetele administrate de aceasta ori în numele ei, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi. (2) Cu pedeapsa prevăzută

³ Accentuăm că la lit.b) alin.(2) și la lit.b) alin.(3) art.332² CP RM sunt consemnate nu circumstanțe agravante ale infracțiunii specificate la alin.(1) art.332² CP RM. De fapt, la alin.(1), lit.b) alin.(2) și la lit.b) alin.(3) art.332² CP RM sunt prevăzute infracțiuni de sine stătătoare. Aceste infracțiuni se pot afla între ele în concurs.

Argumentele în favoarea unei asemenea abordări nu diferă principial de cele pe care le-am prezentat mai sus, cu prilejul examinării aspectelor tehnico-legislative ale infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM.

la alin.(1) se sancționează omisiunea de a furniza, cu știință, datele cerute potrivit legii pentru obținerea de fonduri din bugetul general al Uniunii Europene sau din bugetele administrate de aceasta ori în numele ei, dacă fapta are ca rezultat obținerea pe nedrept a acestor fonduri. (3) Dacă faptele prevăzute la alin.(1) și (2) au produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate”.

Obiectul juridic special al infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM are un caracter complex. Astfel, obiectul juridic principal îl constituie relațiile sociale cu privire la obținerea legală a mijloacelor din fondurile externe a căror mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii specificate la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii prevăzute la alineatul (3)). La rândul său, obiectul juridic secundar îl formează relațiile sociale cu privire la posesia asupra mijloacelor din fondurile externe a căror mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii specificate la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii specificate la alineatul (3)).

În cazul infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM, nu se poate vorbi despre existența unui obiect material sau a unui produs al infracțiunii. Nu calitatea de obiect material, ci calitatea de *bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunilor*, specificate la art.332¹ CP RM, au mijloacele din fondurile externe, obținute fraudulos.

În conformitate cu art.126¹ CP RM, prin „mijloace din fonduri externe” se înțelege resursele financiare sau materiale alocate în calitate de granturi, subvenții, credite, donații, împrumuturi, ajutor umanitar de către alte state, Comunitatea Europeană ori instituții, organizații sau asociații internaționale, persoane fizice ori juridice străine, garantate sau contractate de către stat, precum și cele nerambursabile.

Din această definiție desprindem următoarele patru caracteristici ale mijloacelor din fondurile externe:

- 1) constituie resurse financiare sau materiale;
- 2) sunt alocate în calitate de granturi, subvenții, credite, donații, împrumuturi sau ajutor umanitar;
- 2) sunt alocate de către alte state, Comunitatea Europeană sau instituții, organizații ori asociații internaționale, persoane fizice sau juridice străine;
- 3) sunt fie garantate sau contractate de către stat, fie nerambursabile.

Absența oricăreia dintre aceste patru caracteristici atestă lipsa calității de mijloace din fondurile externe și, implicit, lipsa temeiului de aplicare a alin.(1) art.240 CP RM.

Consemnăm că informațiile privind mijloacele din fondurile externe, alocate beneficiarilor din Republica Moldova, pot fi găsite pe Platforma de Gestionare a Asistenței Externe: <http://amp.gov.md/portal/activities>

Datorită specificului lor, infracțiunile prevăzute la art.332¹ CP RM nu au victimă. Or, mijloacele din fondurile externe, care constituie bunurile dobândite prin săvârșirea acestor infracțiuni, sunt fie garantate sau contractate de către stat, fie nerambursabile. Statul, prejudiciat în rezultatul comiterii infracțiunilor în cauză, nu poate avea calitatea de victimă.

Latura obiectivă a infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM are următoarea structură:

- 1) fapta prejudiciabilă, exprimată fie în acțiunea de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete, fie în inacțiunea de omisiune de a furniza datele cerute potrivit legii;
- 2) urmările prejudiciabile, constând în obținerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe, astfel cauzându-se daune: a căror mărime nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); în proporții mari (în ipoteza infracțiunii specificate la litera b) alineatul (2)); în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii prevăzute la alineatul (3));
- 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile;
- 4) mijlocul de săvârșire a infracțiunii, și anume: documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete (doar în prezența modalității normative de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete).

Fapta prejudiciabilă descrisă în art.332¹ CP RM cunoaște două modalități normative cu caracter alternativ:

- 1) acțiunea de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete;
- 2) inacțiunea de omisiune de a furniza datele cerute potrivit legii.

Vom analiza pe rând aceste două modalități.

Prima dintre ele presupune manifestarea înșelăciunii active. Aceasta implică dezinformarea conștientă a funcționarului care reprezintă beneficiarul primar (adică, a autorității publice care intermediază relația dintre beneficiarul final (secundar) și entitatea care alocă mijloacele din fondurile externe), dezinformare ce constă în prezentarea vădit falsă a realității.

Prin ce se deosebește a) folosirea de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete de b) prezentarea unor asemenea mijloace? În ipoteza folosirii, documentele, înscrisurile sau datele vădit false, inexacte ori incomplete sunt depuse de către făptuitor, ceea ce presupune trecerea documentelor, înscrisurilor sau datelor vădit false, inexacte ori incomplete în posesia autorității publice care intermediază relația dintre beneficiarul final (secundar) și entitatea care alocă mijloacele din fondurile externe. În contrast, în ipoteza prezentării, documentele, înscrisurile sau datele vădit false, inexacte ori incomplete sunt înfățișate de către făptuitor, ceea ce nu presupune trecerea documentelor, înscrisurilor sau datelor vădit false, inexacte ori incomplete în posesia autorității publice care intermediază relația dintre beneficiarul final (secundar) și entitatea care alocă mijloacele din fondurile externe.

Așa cum am afirmat anterior, în prezența modalității normative de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete, astfel de documente, înscrisuri sau date reprezintă mijlocul de săvârșire a infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM. Un asemenea mijloc îl poate reprezenta, de exemplu, propunerea de proiect în accepțiunea pct.5 din Regulamentul cu privire la cadrul instituțional și mecanismul de coordonare a asistenței externe acordate Republicii Moldova de organizațiile internaționale și țările donatoare (anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare a asistenței externe acordate Republicii Moldova de organizațiile internaționale și țările donatoare, nr.561 din 19.08.2015 [6]). Potrivit acestei norme, prin „propunere de proiect” se înțelege solicitarea de asistență externă formulată de aplicant în conformitate cu documentația standard elaborată de Guvern, care specifică principalele caracteristici ale solicitării, precum beneficiarul, activitățile ce urmează a fi efectuate în cadrul proiectului, perioada de implementare, rezultatele ce urmează a fi atinse ca urmare a acestor activități, precum și mijloacele necesare pentru implementarea lor.

Conform anexei nr.1 la regulamentul sus-menționat, documentul-tip pentru formularea propunerii de proiect conține următoarele compartimente: aria de cooperare (sectorul); titlul proiectului; instituția beneficiară primară; perioada de implementare, introducere și justificare (descrierea situației în sector, alte programe relevante ale donatorilor în sector (finalizate sau în derulare)); obiectivul general; scopul proiectului; rezultatele scontate; activități specifice; componente; corespunderea proiectului cu prioritățile naționale stabilite în documentele de politici; bugetul (asistența tehnică, lucrările/echipamentele necesare); aplicantul (instituția/persoana de contact (e-mail, adresa, telefon, fax) etc.).

În principiu, fiecare entitate care alocă mijloace din fondurile externe este liberă să stabilească componența setului de documente, înscrisuri sau date, în funcție de specificul beneficiarului final (secundar), mărimea mijloacelor solicitate, termenul de rambursare, scopul pentru care au fost solicitate mijloacele din fondurile externe etc.

Săvârșind acțiunea de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete, făptuitorul urmărește ca asemenea documente, înscrisuri sau date să fie perfectate în modul cerut de lege, să conțină toate indicațiile necesare și semnăturile decidenților corespunzători. Totodată, pentru calificarea celor săvârșite în baza art.332¹ CP RM nu contează procedul de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete. Nu contează nici dacă astfel de documente, înscrisuri sau date: sunt falsificate integral sau parțial; conțin inexactități care vizează integral sau parțial documentele, înscrisurile sau datele respective; nu sunt complete într-o proporție mai mare sau mai mică. Important este ca documentele, înscrisurile sau datele vădit false, inexacte ori incomplete să aibă o semnificație decisivă în vederea primirii aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe.

Este posibil ca documentele, folosite ori prezentate pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe, să aibă un caracter oficial⁴. În această situație, apare concurența dintre art.332¹ CP RM (privit ca normă specială) și art.361 CP RM (privit ca normă generală). Folosirea ori prezentarea de documente oficiale vădit false, pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe, constituie nu altceva decât un caz specific al folosirii documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații. În aceste condiții, art.361 CP RM, ca normă generală, nu poate fi aplicat.

⁴ Pentru a avea un caracter oficial, acestea trebuie să fie elaborate, selectate, prelucrate, sistematizate și/sau adoptate de organe ori persoane oficiale, care reprezintă autoritățile publice.

Dacă făptuitorul confecționează și/sau deține documente oficiale false – în scopul folosirii ori prezentării lor, pentru a primi aprobările sau garanțiile necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe – vom fi în prezența pregătirii de una dintre infracțiunile prevăzute la art.332¹ CP RM. În astfel de cazuri art.361 CP RM este inaplicabil.

Dacă făptuitorul confecționează și/sau deține documente oficiale false, după care le folosește ori le prezintă – pentru a primi aprobările sau garanțiile necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe – vom fi în prezența uneia dintre infracțiunile consumate prevăzute la art.332¹ CP RM. Și în astfel de cazuri art.361 CP RM este inaplicabil.

Dacă persoana numai confecționează și/sau deține documente oficiale false, după care le transmite unei alte persoane, pentru ca aceasta să folosească ori să prezinte respectivele falsuri – în scopul primirii aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe – prima dintre aceste persoane va fi considerată complice la una dintre infracțiunile prevăzute la art.332¹ CP RM. Nici în astfel de cazuri art.361 CP RM nu va putea fi reținut la calificare.

În alt context, ne vom referi la cea de-a doua modalitate normativă a faptei prejudiciabile prevăzute la art.332¹ CP RM: inacțiunea de omisiune de a furniza datele cerute potrivit legii.

Această modalitate presupune manifestarea înșelăciunii pasive. Aceasta întrucât făptuitorul trece sub tăcere realitatea, ascunzând fapte și circumstanțe care trebuie comunicate în cazul executării cu bună-credință și în conformitate cu legea a obligațiilor asumate.

Referindu-se la o ipoteză din legislația penală română, similară cu cea atesată la art.332¹ CP RM, C.Duvac menționează: „Omisiunea de a furniza, cu știință, datele cerute potrivit legii, pentru obținerea de fonduri din bugetul general al Comunităților Europene și din bugetele administrate de Comunități, sau în numele lor, presupune inițial existența unei obligații legale de informare, obligație care este încălcată prin inacțiunea făptuitorului, care nu furnizează datele cerute” [7]. Adaptând acest punct de vedere particularităților legii penale autohtone, consemnăm: omisiunea de a furniza datele cerute potrivit legii, pentru obținerea de mijloace din fonduri externe, presupune inițial existența unei obligații legale de informare, obligație ce este încălcată prin inacțiunea făptuitorului care nu furnizează datele cerute.

Care este sediul normativ al unei astfel de obligații? Răspunsul la această întrebare îl găsim, de exemplu, în Regulamentul cu privire la cadrul instituțional și mecanismul de coordonare a asistenței externe acordate Republicii Moldova de organizațiile internaționale și țările donatoare (anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare a asistenței externe acordate Republicii Moldova de organizațiile internaționale și țările donatoare, nr.561 din 19.08.2015): implementarea proiectelor și programelor de asistență externă sunt monitorizate și evaluate prin intermediul: a) rapoartelor de evaluare a proiectului/programului în scopul evaluării relevanței, eficienței, eficacității, impactului și durabilității acestora, în conformitate cu documentația standard prezentată în anexa nr.2 la Regulamentul în cauză; b) interviuarea instituțiilor beneficiare secundare și contractorului (după caz) (pct.50); rapoartele de evaluare a proiectului/programului diferă în funcție de fazele proiectului: a) raportul de evaluare intermediară este elaborat pe parcursul primelor două luni ale anului calendaristic. Raportul reflectă starea actuală de implementare a proiectului/programului și stabilește conformitatea implementării proiectului cu planul de lucru, întârzierile și conformitatea rezultatelor obținute cu cele scontate etc.; b) raportul final de evaluare este elaborat pe parcursul primelor două luni de la finalizarea proiectului sau din momentul stabilit în alte clauze ale acordului. Raportul trebuie să conțină un sumar al activităților efectuate, evaluarea rezultatelor și obiectivelor atinse, stabilirea impactului și durabilității care sunt esențiale pentru asigurarea continuității proiectului (pct.51); rapoartele de evaluare sunt elaborate de instituția beneficiară primară cu participarea instituțiilor beneficiare secundare, care ulterior sunt discutate și aprobate în cadrul consiliului sectorial (pct.52).

După examinarea celor două modalități normative ale faptei prejudiciabile prevăzute la art.332¹ CP RM, este util să-l cităm pe C.Dumitrescu: „Activitatea infracțională descrisă la alin.1 art.18¹ din Legea nr.78/2000 poate apărea o dată în faza precontractuală, cât și în timpul executării contractului când beneficiarul, pentru a primi în mod concret tranșa intermediară sau cea finală, utilizează documente financiar-contabile sau bancare false, inexacte sau incomplete, prin care încearcă să ateste utilizarea corectă a fondurilor care în realitate fuseseră deturnate de la scopurile avute în vedere la momentul încheierii contractului de finanțare nerambursabilă” [8]. În mod similar, infracțiunile specificate la art.332¹ CP RM pot fi comise fie la etapa precontractuală, fie la etapa executării contractului a cărui parte este subiectul infracțiunilor în cauză.

Înceind analiza laturii obiective, menționăm că infracțiunile prevăzute la art.332¹ CP RM sunt infracțiuni materiale. Ele se consideră consumate din momentul obținerii frauduloase a mijloacelor din fondurile externe, astfel cauzându-se daune: a căror mărime nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii specificate la alineatul (1)); în proporții mari (în ipoteza infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (2)); în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii specificate la alineatul (3)).

Nu poate fi aplicat art.332¹ CP RM în cazul în care obținerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe are ca premisă nu acțiunea de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete, nu inacțiunea de omisiune de a furniza datele cerute potrivit legii, dar alte acțiuni sau inacțiuni. De exemplu, dacă mijloacele din fondurile externe sunt obținute pe calea remunerării necuvenite a funcționarului care reprezintă beneficiarul primar, atunci beneficiarul final (secundar) urmează a fi tras la răspundere în baza art.334 CP RM.

Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM se caracterizează prin intenție directă. Aceasta deoarece intenția este calificată de un scop special. Scopul în cauză cunoaște următoarele forme alternative: 1) scopul primirii aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe (în prezența modalității normative de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete); 2) scopul obținerii de mijloace din fondurile externe (în prezența modalității normative de omisiune de a furniza datele cerute potrivit legii).

De menționat că, înainte de producerea urmărilor prejudiciabile prevăzute la art.332¹ CP RM – presupunând obținerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe – scopul infracțiunilor examinate, concretizat în una dintre cele două forme ale sale, trebuie să-și găsească realizarea. După survenirea acestor urmări prejudiciabile nu mai este posibil ca făptuitorul să urmărească acest scop.

În dispoziția de la art.240 CP RM legiuitorul recurge la sintagma „dacă fapta nu constituie o însușire”. Prin aceasta se sugerează că scopul infracțiunii corespunzătoare este unul special, și anume: scopul folosinței temporare. Acesta este antagonic față de scopul însușirii (sustragerii). Iată de ce, sintagma „dacă fapta nu constituie o însușire”, utilizată în art.240 CP RM, trebuie interpretată în felul următor: făptuitorul urmărește să-și treacă mijloacele din împrumuturile interne sau din fondurile externe în posesie pentru o perioadă nesemnificativă de timp sau pentru un timp strict determinat, nu să-și treacă aceste mijloace în stăpânire definitivă, nu să exercite în privința lor toate prerogativele pe care le poate avea un proprietar (mai cu seamă, prerogativa de dispunere).

Din cele evocate mai sus rezultă că alte norme decât art.240 CP RM se vor aplica în cazul în care făptuitorul urmărește scopul de însușire (sustragere). Printre astfel de norme se numără art.332¹ CP RM.

În concluzie: în ipoteza în care făptuitorul urmărește scopul folosinței temporare, atunci folosirea ori prezentarea de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fondurile externe, ori omisiunea de a furniza datele cerute potrivit legii pentru obținerea de mijloace din fonduri externe, dacă fapta are ca rezultat obținerea frauduloasă a acestor mijloace financiare, se va califica în baza art.240 CP RM; în situația în care făptuitorul urmărește scopul însușirii (sustragerii), atunci folosirea ori prezentarea de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fondurile externe, ori omisiunea de a furniza datele cerute potrivit legii pentru obținerea de mijloace din fonduri externe, dacă fapta are ca rezultat obținerea frauduloasă a acestor mijloace financiare, se va califica în baza art.332¹ CP RM.

Din aceasta deducem că între art.190 și art.332¹ CP RM există o relație dintre norma generală și norma specială. În acest plan, respectând prevederile art.116 CP RM, se va aplica art.332¹ CP RM, fără calificarea suplimentară conform art.190 CP RM.

În altă ordine de idei, remarcăm că prima modalitate normativă a faptei prejudiciabile prevăzute la art.332¹ CP RM se exprimă în folosirea ori prezentarea de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete. Cu alte cuvinte, este necesar ca, la momentul comiterii infracțiunii, făptuitorul să nu aibă îndoială că documentele, înscrisurile sau datele – pe care le folosește sau le prezintă – sunt false, inexacte ori incomplete. În cazul în care făptuitorul doar presupune că acestea sunt false, inexacte ori incomplete, respectiva condiție lipsește. Deci, lipsește temeiul aplicării art.332¹ CP RM. În astfel de cazuri, poate fi aplicată norma generală, și anume – art.190 CP RM.

Cât privește motivul infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM, acesta se exprimă de cele mai dese ori în interesul material. Însă, nu sunt excluse și alte motive.

Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii faptei a atins vârsta de 16 ani. De asemenea, subiect al infracțiunilor examinate poate fi persoana juridică (cu excepția autorității publice).

Este necesar ca subiectul infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM să aibă o calitate specială. Se are în vedere calitatea de beneficiar final (secundar) al mijloacelor din fondurile externe. Cu alte cuvinte, se are în vedere persoana – fizică sau juridică – care are dreptul de a posedea și a folosi respectivele mijloace. Nu se are în vedere beneficiarul primar, adică autoritatea publică care intermediază relația dintre beneficiarul final (secundar) și entitatea care alocă mijloacele din fondurile externe.

Referindu-se la o ipoteză similară prevăzută de legislația penală română, C.Dumitrescu susține: „Solicitanții unor fonduri externe sunt bine stabiliți prin memorandumurile de finanțare încheiate de către Guvernul României cu Comisia Comunității Europene” [8]. Această aserțiune are conotații similare pentru realitatea socială din Republica Moldova. De exemplu, în Ordinul Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor al Republicii Moldova cu privire la aprobarea Normativului de cheltuieli pentru întreținerea Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”, beneficiar la obiectele finanțate din contul surselor financiare ale instituțiilor internaționale (credite, granturi), nr.41 din 23.02.2016 [9], se stabilește, *inter alia*: „Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor”, beneficiar (se are în vedere beneficiar final (secundar)) la obiectele finanțate din contul surselor financiare ale instituțiilor internaționale, va gestiona Programul în sectorul drumurilor al Guvernului... Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor” îndeplinește funcțiile Unității de implementare a Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor din Moldova. Programul este realizat din contul surselor financiare ale instituțiilor internaționale: Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană de Investiții, Comisia Europeană etc.”

Cel care nu are calitatea specială de beneficiar final (secundar) al mijloacelor din fondurile externe nu poate fi considerat autor al infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM. În cazul în care o asemenea persoană cooperează cu beneficiarul final (secundar) al mijloacelor din fondurile externe, în baza intenției infracționale care-i unește pe toți participanții la infracțiune, „autorul fictiv” va răspunde în baza alin.(3), (4) sau (5) art.42 și art.332¹ CP RM.

În continuare, va fi examinată *circumstanța agravantă consemnată la lit.a) alin.(2) art.332¹ CP RM*. Aceasta presupune comiterea infracțiunii specificate la alin.(1) art.332¹ CP RM de două sau mai multe persoane.

Precizăm că infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.332¹ CP RM este o infracțiune cu componentă specială. Din aceste considerente, circumstanța agravantă consemnată la lit.a) alin.(2) art.332¹ CP RM nu este aplicabilă în următoarele două ipoteze: 1) infracțiunea este săvârșită de o persoană având semnele subiectului infracțiunii, împreună cu o persoană care nu are astfel de semne; 2) infracțiunea este săvârșită de o persoană având semnele subiectului infracțiunii, prin intermediul unei persoane care nu are astfel de semne. Circumstanța agravantă în cauză este aplicabilă numai în ipoteza în care persoanele, care săvârșesc infracțiunea specificată la alin.(1) art.332¹ CP RM, au calitatea specială de beneficiari finali (secundari) ai mijloacelor din fondurile externe.

Răspunderea poate fi aplicată beneficiarilor finali (secundari) ai mijloacelor din fondurile externe potrivit lit.a) alin.(2) art.332¹ CP RM, cu condiția că toți aceștia fie folosesc ori prezintă documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe, fie omit să furnizeze datele cerute potrivit legii pentru obținerea de mijloace din fonduri externe. Or, toți coautorii trebuie să participe la executarea laturii obiective a infracțiunii specificate la lit.a) alin.(2) art.332¹ CP RM.

În altă privință, vom examina *circumstanța agravantă consemnată la lit.c) alin.(2) art.332¹ CP RM*. Conform acestei norme, răspunderea se agravează dacă infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.332¹ CP RM este săvârșită de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional.

Noțiunile care desemnează toate aceste calități speciale ale subiectului infracțiunii sunt definite în art.123 și 123¹ CP RM:

1) persoană publică – funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special (colaboratorul serviciului diplomatic, al serviciului vamal, al organelor apărării, securității naționale și ordinii publice, altă persoană care deține grade speciale sau militare); angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public; angajatul din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică; persoana autorizată sau investită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public;

2) persoană cu funcție de răspundere – persoana căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice;

3) persoană cu funcție de demnitate publică – persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova sau care este investită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern; altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege; persoana căreia persoana cu funcție de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale;

4) persoană publică străină – orice persoană, numită sau aleasă, care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat străin; persoana care exercită o funcție publică pentru un stat străin, inclusiv pentru un organ public sau o întreprindere publică străină; persoana care exercită funcția de jurat în cadrul sistemului judiciar al unui stat străin;

5) funcționar internațional – funcționarul unei organizații publice internaționale ori supranaționale sau orice persoană autorizată de o astfel de organizație să acționeze în numele ei; membrul unei adunări parlamentare a unei organizații internaționale ori supranaționale; orice persoană care exercită funcții judiciare în cadrul unei curți internaționale, inclusiv persoana cu atribuții de grefă.

Considerăm nereușită menționarea laolaltă a celor cinci categorii de subiecți speciali în dispoziția de la lit.c) alin.(2) art.332¹ CP RM.

Astfel, în primul rând, noțiunea „persoană publică” include noțiunile subsidiare „persoană cu funcție de răspundere” și „persoană cu funcție de demnitate publică”. În al doilea rând, gradul de pericol social al infracțiunilor săvârșite de subiecții speciali, care reprezintă cele cinci categorii sus-menționate, nu poate fi același. Nu este întâmplător că în art.324, 325, 327, 328, 332² și în altele din Codul penal răspunderea pentru fapta săvârșită de persoana publică (sau în privința persoanei publice) și fapta comisă de persoana cu funcție de demnitate publică (sau în privința persoanei cu funcție de demnitate publică) se stabilește la alineate diferite. De asemenea, în art.324 și 325 CP RM răspunderea pentru fapta săvârșită de persoana publică străină (sau în privința persoanei publice străine) și fapta comisă de funcționarul internațional (sau în privința funcționarului internațional) se stabilește la alineate diferite.

Drept urmare, propunem legiuitorului diferențierea adecvată a răspunderii penale în art.332¹ CP RM. Această diferențiere poate avea ca model prevederile relevante din art.324, 325, 327, 328 și altele din Codul penal.

2. Continuăm cercetarea noastră cu analiza de drept penal a infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM.

Obiectul juridic special al infracțiunilor specificate la art.332² CP RM are un caracter multiplu. Astfel, obiectul juridic principal îl formează relațiile sociale cu privire la posesia asupra mijloacelor din fondurile externe a căror mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii specificate la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (3)). La rândul său, obiectul juridic secundar îl constituie relațiile sociale cu privire la executarea corectă a atribuțiilor de administrare în privința mijloacelor din fondurile externe încredințate a căror mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii specificate la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii specificate la litera b) alineatul (3)).

Obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM îl reprezintă bunurile care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții: 1) constituie mijloace din fondurile externe; 2) sunt încredințate de către o altă persoană în administrarea făptuitorului.

La conținutul noțiunii „mijloace din fondurile externe” ne-am referit *supra*, cu ocazia examinării bunurilor dobândite prin săvârșirea infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM. De aceea, pentru a evita repetițiile, facem trimitere la explicațiile corespunzătoare.

Referitor la cea de-a doua condiție, este util să enumerăm caracteristicile care, în opinia lui I.Selevestru, rezultă din sintagma „încredințate în administrarea făptuitorului” utilizată în art.191 CP RM: a) încredințarea bunurilor în administrarea făptuitorului presupune că, înainte de comiterea infracțiunii, victima i le transmite benevol; b) indiferent de formele în care se concretizează temeiurile încredințării bunurilor în administrarea făptuitorului, aceste temeiuri trebuie să fie conforme cu legea; c) în rezultatul încredințării bunurilor în administrarea făptuitorului, acesta obține anumite prerogative sau împuterniciri asupra respectivelor bunuri; d) după încredințarea bunurilor în administrarea făptuitorului, acestuia îi revine obligația să asigure interesul celui care-i transmite bunurile; e) după încredințarea bunurilor în administrarea făptuitorului, victima își păstrează dreptul de proprietate asupra acestora [10, p.181-182].

Articolul 191 CP RM este o normă generală în raport cu art.332² CP RM. Din aceste considerente, cele cinci caracteristici punctate mai sus se referă la obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM.

Mijloacele din fondurile externe pot fi încredințate în virtutea funcției de răspundere a făptuitorului, a raporturilor contractuale sau a însărcinării speciale din partea persoanei care le încredințează. Încredințarea mijloacelor din fondurile externe în virtutea raporturilor contractuale poate fi făcută de oricare subiecte ale dreptului civil, fie ele persoane fizice sau persoane juridice. Încredințarea acestor mijloace în celelalte cazuri se face, în principiu, în privința mijloacelor din fondurile externe a căror beneficiar final (secundar) este o persoană juridică, în cadrul raporturilor de muncă. Aceste cazuri sunt legate, de regulă, de folosirea de către făptuitor a situației sale de serviciu. De aceea, dacă făptuitorul are calitatea de persoană publică, de persoană cu funcție de răspundere, de persoană publică străină sau de funcționar internațional, răspunderea i se va aplica în baza lit.c) alin.(2) art.332² CP RM.

Datorită specificului său, infracțiunile prevăzute la art.332² CP RM nu au *victimă*. Or, mijloacele din fondurile externe, care constituie obiectul material al acestor infracțiuni, sunt fie garantate sau contractate de către stat, fie nerambursabile. Statul, prejudiciat în rezultatul comiterii infracțiunilor în cauză, nu poate avea calitatea de victimă.

Latura obiectivă a infracțiunilor specificate la art.332² CP RM are următoarea structură:

- 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea de delapidare a mijloacelor din fondurile externe;
- 2) urmările prejudiciabile sub forma prejudiciului patrimonial efectiv al cărui mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii specificate la litera b) alineatul (3));
- 3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Este adevărat că, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM, făptuitorul este persoana căreia mijloacele din fondurile externe i-au fost încredințate în temeiul legii. Însă, ele i-au fost încredințate pentru executarea unor atribuții strict determinate, nu pentru a fi delapidate. Delapidând astfel de mijloace, făptuitorul se transformă din detentor legitim în pretins proprietar, având intenția de a le poseda pentru sine, nu pentru posesorul mijlocit care i-a încredințat bunurile.

I.Selevestru afirmă că documentele – oficiale sau neoficiale – false nu pot fi folosite în contextul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM [10, p.184]. Această teză este valabilă și în cazul infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM. Sub aspectul analizat, infracțiunile în cauză se deosebesc, de exemplu, de infracțiunile specificate la art.332¹ CP RM.

Totuși, este posibil ca făptuitorul să delapidaze mijloace din fondurile externe, precum și să folosească documente oficiale false. În acest caz, vom fi în prezența concursului de infracțiuni prevăzute la art.332² și 361 CP RM. Cel care comite vreuna dintre infracțiunile specificate la art.332² CP RM nu are necesitatea să delapidaze mijloace din fondurile externe pe calea folosirii unor documente false. El este posesorul bunurilor respective. De aceea, folosește documentele oficiale false nu în scopul delapidării mijloacelor din fondurile externe, dar în scopul înlesnirii sau ascunderii vreunora dintre infracțiunile prevăzute la art.332² CP RM.

Încheind analiza laturii obiective, consemnăm că infracțiunile specificate la art.332² CP RM sunt infracțiuni materiale. Ele se consideră consumate din momentul în care făptuitorul obține posibilitatea reală de a se folosi sau a dispune ilegal de mijloacele din fondurile externe la propria sa dorință. Acest moment este marcat de producerea prejudiciului patrimonial efectiv al cărui mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii specificate la litera b) alineatul (3)).

Dacă infracțiunile prevăzute la art.332² CP RM nu-și produc efectul din cauze independente de voința făptuitorului (adică, nu se reușește delapidarea mijloacelor din fondurile externe), cele săvârșite urmează a fi calificate în conformitate cu art.27 și art.332² CP RM. De exemplu, în cazul unei infracțiuni prelungite – când, întru realizarea aceleiași intenții infracționale, făptuitorul delapidază mijloacele din fondurile externe nu deodată, dar în tranșe – vom fi în prezența tentativei la una dintre infracțiunile specificate la art.332² CP RM, dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, acesta va delapida doar o parte din acele mijloace.

Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM se caracterizează prin intenție directă. În afară de aceasta, la calificare este obligatorie stabilirea scopului special – a scopului de însușire (sustragere). În lipsa acestui scop, fapta poate fi calificată în baza art.240 CP RM.

În cazul infracțiunilor specificate la art.332¹ și 332² CP RM, intenția de a le comite comportă diferențe specifice: intenția de a săvârși sustragerea apare până la momentul transmiterii mijloacelor din fondurile externe către făptuitor (în cazul infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM) sau după acest moment (în cazul infracțiunilor specificate la art.332² CP RM).

Cât privește motivul infracțiunilor specificate la art.332² CP RM, acesta se exprimă de cele mai dese ori în interesul material. Însă, nu sunt excluse și alte motive.

Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii faptei a atins vârsta de 16 ani. De asemenea, subiect al infracțiunilor examinate poate fi persoana juridică (cu excepția autorității publice).

Este obligatoriu ca subiectul să aibă calitatea specială de administrator al mijloacelor din fondurile externe. Această condiție reiese din relația de concurență dintre norma generală (art.191 CP RM) și norma specială (art.332² CP RM). În sensul art.332² CP RM, prin „administrator” se înțelege, după caz: 1) persoana care vine în contact direct cu mijloacele din fondurile externe, datorită atribuțiilor sale legate de deținerea sau folosirea acestora; 2) persoana care, fără a avea contact direct cu mijloacele din fondurile externe, are dreptul de a da dispoziții cu privire la deținerea sau folosirea acestora. În acest din urmă caz se va aplica: lit.c) alin.(2) art.332² CP RM, dacă subiectul infracțiunii are calitatea specială de persoană publică, de persoană cu funcție de răspundere, de persoană publică străină sau de funcționar internațional; lit.a) alin.(3) art.332² CP RM, dacă subiectul infracțiunii are calitatea specială de persoană cu funcție de demnitate publică.

În orice caz, administratorul mijloacelor din fondurile externe este, după caz: 1) persoana juridică-beneficiar final (secundar) al acestor mijloace; 2) persoana fizică căreia i-au fost încredințate mijloace din fondurile externe, care reprezintă o asemenea persoană juridică.

Răspunderea se aplică în baza art.186 CP RM sau art.105 din Codul contravențional, dacă sustragerea mijloacelor din fondurile externe este comisă pe ascuns de persoane cărora nu li s-au încredințat astfel de mijloace, dar care au avut acces la mijloacele din fondurile externe pe care le-au sustras în legătură cu munca prestată de ele.

În alt context, în anumite privințe, *circumstanțele agravante nominalizate la lit.a) și c) alin.(2) și la lit.a) alin.(3) art.332² CP RM* coincid cu circumstanțele agravante similare de la lit.a) și c) alin.(2) art.332¹ CP RM. De aceea, este admisibilă o abordare similară a esenței circumstanțelor respective, cu luarea în considerare a particularităților infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM.

Considerăm că diferențierea agravantelor consemnate la lit.c) alin.(2) și la lit.a) alin.(3) art.332² CP RM nu este suficientă. În consecință, propunem legiuitorului diferențierea adecvată a răspunderii penale în art.332² CP RM. Această diferențiere poate avea ca model prevederile relevante din art.324, 325, 327, 328 și altele din Codul penal.

În ce privește *circumstanța agravantă consemnată la lit.c) alin.(3) art.332² CP RM*, menționăm că infracțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2) al aceluiași articol pot fi săvârșite în interesul unei organizații criminale atât de către un membru al acesteia (din proprie inițiativă sau la însărcinarea organizației respective), cât și de către o persoană care nu este membru al organizației criminale (la însărcinarea acesteia). Aceleași principii pot fi aplicate la interpretarea noțiunii „în interesul unui grup criminal organizat”.

Concluzii

Obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la obținerea legală a mijloacelor din fondurile externe a căror mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii specificate la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii prevăzute la alineatul (3)). Obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni îl formează relațiile sociale cu privire la posesia asupra mijloacelor din fondurile externe a căror mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii specificate la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii specificate la alineatul (3)). Nu calitatea de obiect material, ci calitatea de bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunilor, specificate la art.332¹ CP RM, au mijloacele din fondurile externe obținute fraudulos. Latura obiectivă a infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă exprimată fie în acțiunea de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete, fie în inacțiunea de omisiune de a furniza datele cerute potrivit legii; 2) urmările prejudiciabile constând în obținerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe, astfel cauzându-se daune: a căror mărime nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); în proporții mari (în ipoteza infracțiunii specificate la litera b) alineatul (2)); în proporții deosebit

de mari (în situația infracțiunii prevăzute la alineatul (3)); 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile; 4) mijlocul de săvârșire a infracțiunii, și anume: documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete (doar în prezența modalității normative de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete). Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM se caracterizează prin intenție directă. Aceasta deoarece intenția este calificată de un scop special. Scopul în cauză cunoaște următoarele forme alternative: 1) scopul primirii aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe (în prezența modalității normative de folosire ori prezentare de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete); 2) scopul obținerii de mijloace din fondurile externe (în prezența modalității normative de omisiune de a furniza datele cerute potrivit legii). Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.332¹ CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii faptei a atins vârsta de 16 ani. De asemenea, subiect al infracțiunilor examinate poate fi persoana juridică (cu excepția autorității publice). Este necesar ca subiectul infracțiunilor specificate la art.332¹ CP RM să aibă calitatea specială de beneficiar final (secundar) al mijloacelor din fondurile externe.

Obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la posesia asupra mijloacelor din fondurile externe a căror mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii specificate la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (3)). Obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la executarea corectă a atribuțiilor de administrare în privința mijloacelor din fondurile externe încredințate a căror mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii specificate la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii specificate la litera b) alineatul (3)). Obiectul material al infracțiunilor specificate la art.332² CP RM îl reprezintă bunurile care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții: 1) constituie mijloace din fondurile externe; 2) sunt încredințate de către o altă persoană în administrarea făptuitorului. Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea de delapidare a mijloacelor din fondurile externe; 2) urmările prejudiciabile sub forma prejudiciului patrimonial efectiv al cărui mărime: nu atinge proporțiile mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); se exprimă în proporții mari (în ipoteza infracțiunii prevăzute la litera b) alineatul (2)); se exprimă în proporții deosebit de mari (în situația infracțiunii specificate la litera b) alineatul (3)); 3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile. Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art.332² CP RM se caracterizează prin intenție directă. În afară de aceasta, la calificare este obligatorie stabilirea scopului special – a scopului de însușire (sustragere). Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.332² CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii faptei a atins vârsta de 16 ani. De asemenea, subiect al infracțiunilor examinate poate fi persoana juridică (cu excepția autorității publice). Este obligatoriu ca subiectul să aibă calitatea specială de administrator al mijloacelor din fondurile externe.

Referințe:

1. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.184-192.
2. Notă informativă la proiectul de Lege privind modificarea și completarea Codului penal. [Accesat: 24.08.2016] Disponibil: http://cna.md/sites/default/files/proiecte_decizii%20notainfo07.08fonduriexternedelapidare.pdf
3. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 1995, nr.C316/49.
4. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.185-199.
5. Monitorul Oficial al României, 2000, nr.219.
6. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.224-233.
7. DUVAC, C. Nerespectarea normelor privind obținerea de fonduri din bugetele Comunităților Europene. În: *Instituții juridice contemporane în contextul integrării României în Uniunea Europeană*. București: Pro Universitaria, 2008, p.287-296. ISBN 978-973-129-345-5
8. DUMITRESCU, C. Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene. În: *Revista de Drept Penal*, 2008, nr.1, p.81-94. ISSN 1223-0790
9. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.114-122.
10. SELEVESTRU, I. *Răspunderea penală pentru delapidarea averii străine*. Chișinău: CEP USM, 2015, 311 p. ISBN 978-9975-71-698-7

Prezentat la 13.09.2016